

Bijenale akvarela, manifestacija značajnih likovnih ostvarenja u tehnici akvarela, održano je ove godine po sedmi put u organizaciji Savremene galerije Zrenjanin. Cilj Bijenala je popularisanje akvarela i stimulanje umetnika za rad u ovoj tehnici u okviru savremenog likovnog stvaralaštva. Ove godine u okviru Bijenala akvarela priređene su tri izložbe: izložba akvarela na kojoj su radovi izabrani po konkursu, višemedijska izložba "Akvarel – izazov vode" i izložba akvarela iz fonda Savremene galerije Umetničke kolonije Ečka – Zrenjanin.

Izložba akvarela, ove godine po prvi put internacionalnog karaktera, predstavila je akvarele preko sto autora iz Srbije, Crne Gore, Slovenije, Rumunije, Italije, Finske, Velike Britanije i Izraela. Žiri u sastavu Sreto Bošnjak, likovni kritičar i Sunčica Lambić – Fenjčev, istoričar umetnosti, odlučio je da prvu nagradu Sedmog bijenala dobije Danica Masniković, akademski umetnik iz Beograda, a dve ravnopravne nagrade dobili su Svetlana Dragojević, akademski umetnik iz Podgorice i Vlado Stjepić, akademski umetnik iz Ljubljane. Povodom izložbe akvarela Sreto Bošnjak, u tekstu kataloga, piše: "... Bijenale je, nema sumnje, ubedljiv i uzbuđljiv segment globalnog stanja naše današnje umetnosti: vidljivi su generacijski rasponi, idejni i medijski koncepti u subjektivnim varijantama jezičkih normi koje doprinose svežini Bijenala. Ako se Bijenale posmatra sa stanovišta aktuelnosti, izraz duha vremena, lako se može uočiti da je on više oslonjen na tradiciju klasične moderne nego na ideje i poglede koji su uslovljeni novim elektronskim medijima, ideološkim pragmatizmom i agresivnom informativnom mrežom nove globalističke stvarnosti sveta. U takvoj situaciji ruše se nacionalne granice i etničke posebnosti, čime i sama umetnost postaje deo tog global-

ističkog stanja duha vremena. Naša izložba je, dakle, pomirljiva, još uvek u duhu onih ideja koje su formirane unutar tokova kasne moderne. To, međutim ne znači da na ovoj izložbi nema smelijih pokušaja, iskoraka u onaj drugi prostor u kojem su pomirene virtuelna, fizička i duhovna stvarnost, u funkciji otkrivanja i razvijanja drugačijih jezičkih modela, bližih tehnologijama kompjutera. Konkretna analiza pojedinih priloga na ovom Bijenalu otkrila bi, dakle, one konceptualne i medijske razlike koje su pre svega rezultat generacijskih udaljenosti i različitosti iskustva..."

U okviru Sedmog bijenala akvarela priređena je i višemedijska izložba čiji je cilj uključivanje tradicionalne tehnike akvarela u savremeno vizuelno stvaralaštvo. Suština savremene umetnosti jeste u tome što pruža mogućnosti za nove načine sagledavanja i razmišljanja o našem okruženju. Savremena umetnost i teorija uslovile su rušenje prethodno uspostavljenih hijerarhija i kategorija istorije umetnosti, a nove tehnologije omogućile su nove načine razmišljanja, percepcije i reprezentacije pa je tako i pojam "slika" kojem pripadaju radovi izvedeni u tehnici akvarela, postao kompleksniji. U skladu sa tehnološkim progresom vizuelnih umetnosti umetnicima je omogućeno da, inspirisani tehnikom akvarela, stvaraju radove u različitim vidovima vizuelnog izražavanja – fotografija, video umetnost, instalacija, multimedijalna istraživanja... Selektor izložbe "Akvarel – izazov vode", likovni kritičar Sava Stepanov, u tekstu kataloga, piše: "...U umetnosti poslednje decenije proteklog i početkom ovog veka, javlja se čitav niz umetničkih istraživanja kojima su umetnici nastojali da "zađu" u ontološko biće akvarela, u njegovu medijsku suštinu: od jednostavnog ispitivanja površine kao autentične zasebenosti svakog pikturnog iskaza pa sve do najitrigantnijeg pitanja akvarelističkog specifikuma – vode. Na ovogodišnjoj izložbi posvećenoj akvarelističkom eksperimentu voda se prepoznaje kao centralni konstituent (Todorović, Matavulj, Bakaluca), kao sredstvo (Zirojević), kao plastička čijenica (Mlađović, Grahovac), kao tema i motiv (Kojić, Bokan), kao povod za "prevođenje" u video

– elektronski medij (Vojvodić, Despotovski, Bokan). Voda je shvaćena kao bliska egzistencijalna tema bogata simboličkim značenjima... Takvi metaforički i simbolički potencijali jesu snažna inicijativa za istraživačko ponašanje i izražavanje u domenu umetnosti – pogotovo u akvarelu gde je voda strukturalni element izraza... U ovoj izložbenoj postavci se manifestuju rezultati radikalnih zahvata i operacija preduzetih unutar akvarelističkog medija. Umetnik istražuje, proširuje granice i mogućnosti te, zapravo, deluje u proširenom polju akvarela..." Goranu Despotovskom, akademskom umetniku, dodeljena je nagrada za video–rad "Plutanje" na izložbi "Akvarel – izazov vode". Izložba akvarela iz fonda Savremene galerije Umetničke kolonije Ečka – Zrenjanin pokušala je da sagleda suštinu akvarelističke zbirke Umetničke kolonije Ečka i da ilustruje razvoj i unapređivanje ove tehnike u savremenom likovnom stvaralaštvu. Autor izložbe je Sunčica Lambić – Fenjčev, kustos Savremene galerije Zrenjanin. Fond Savremene galerije u Zrenjaninu sadrži preko osamsto akvarela umetnika iz zemlje i inostranstva. Akvareli pokrivaju period od pedesetih godina XX veka pa sve do danas, a najveći broj akvarela u fondu nastao je tokom poslednje tri decenije, od kada se započelo sa Susretima akvarelista u Umetničkoj koloniji Ečka. Kao slikarska disciplina, akvarel je u našoj sredini bio vezan za tokove kojima se kretalo slikarstvo. Međutim, tehnikom akvarela se u koloniji nisu bavili samo slikari već su i pojedini grafičari i skulptori pokazali da su ujedno i vrsni akvarelisti. Posebnu celinu zbirke akvarela u fondu čine lirski i intimistički zapisi ečanskog odnosno ravničarskog pejzaža. Elementarne vrednosti akvarela – lazurnost, luminoznost i transparentnost suštinski vezane za prirodne elemente, vodu, svetlost, vazduh, na izvestan način predodredile su slikanje akvarelističkih kompozicija u pleneru što je često dovodilo do interpretativnosti i deskriptivnosti u radovima. Međutim, veliki broj autora iako vezan za pejzažno slikarstvo pronašao je upravo u okviru ovog motiva mogućnosti za različite umetničke interpretacije koje u sebi nose i znatne osobine inovativnosti i različitih pokušaja eksperimenta. U tim radovima se ispituju elementarne vrednosti akvarela koje se odnose na boju, valere, toniranje, ali i struktura same slike. Ovde možemo navesti autore kao što su Jožef Ač, Milivoje Nikolajević, Zdravko Mandić, Grujica Lazarević, Endre Penovac, Franc Curk, Gabor Siladi... Oslobođajući se tradicionalističkog shvatanja umetničkog dela promenom percepcije i recepcije njegove vizuelne strukture, akvarel, kao i slikarstvo uopšte,

postepeno je izgubio uslovljenost predstavljačkog prikazivanja i sferu interesovanja preneo na ispitivanje strukture, odnosa i značenja likovnih elemenata. Ovde do izražaja dolaze mentalne i konceptualne karakteristike dela. U tom smislu veliki broj umetnika ostaje dosledan sopstvenim likovnim istraživanjima, a akvarel im služi kao jedan od medija u kojima ih ostvaruje. Ove radove karakteriše ekspresionistički (Milenko Prvački, Dragan Karadžić, Slobodanka Šobota, Radislav Trkulja...), racionalističko–analitički (Miodrag. B. Protić, Aleksandar Cvetković, Zvonko Tilić, Ljiljana Stojanović...) ili univerzalni likovno–poetski umetnički izraz (Zdravko Mandić, Jovan I. Rakidžić, Vlastimir Nikolić, Milan Stašević...). Preobražaj u savremenoj umetnosti doveo je do otpora tradicionalnim podelama, značenjima i shvatanjima u umetnosti. Dovode se u pitanje i često ruše prethodno ustanovljene definicije stila, umetničke forme, likovnih disciplina. Umetnici ne ograničavaju sebe medijski, stilski, tematski ili u bilo kom drugom pogledu. Pluralizam ideja i stavova omogućio je umetnicima da slobodno eksperimentišu, pa tako postepeno dolazi i do transformacije ili bolje rečeno pomeranja granica tradicionalno postavljene definicije akvarela. Neki umetnici kombinuju akvarel sa drugim tehnikama, najčešće olovkom, tušem, akrilom, pa i neslikarskim materijalima, dok neki u potpunosti eksperimentišu akvarelom ispitujući njegove mogućnosti i ograničenja do krajnjih granica i uvođenjem tehničkih medija unose sasvim novu, savremenu dimenziju u radu sa ovom tradicionalnom tehnikom (Jožef Ač, Kosta Bogdanović, Vera Zarić, Dobrivoj Rajić, Branka Janković–Knežević, Milica Mrđa–Kuzmanov). Na izložbi su predstavljeni radovi onih autora zastupljenih u zbirci za koje se smatra da su svojim radom u velikoj meri doprineli afirmaciji akvarela, ali i da su sopstvenim istraživačkim postupcima otvorili nove mogućnosti za rad u ovoj tehnici i njeno sagledavanje u okviru aktuelnog likovnog trenutka.

Savremena galerija pokrenula je na prošlom Bijenalu akvarela saradnju sa učenicima osnovnih škola. Ove godine kao pratna manifestacija Sedmog bijenala akvarela održana je izložba Malo bijenale akvarela na kojem su učestvovali radovi učenika osnovnih škola Opštine Zrenjanin. Izložba je organizovana na prvom mestu sa ciljem edukacije i razvijanja osećanja za umetničke i kulturne vrednosti kod dece, kao i da se ovakvom vrstom angažovanja podstaknu učenici da im posete galerijama, muzejima i drugim kulturnim institucijama postanu redovna aktivnost i potreba.